

Observatoriul este de două ori în
septembra, Miercură și Săptămâna.

Pretiul

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu postă în lanțul monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În strainatate pe 1 anu 10 fl. său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său 11 franci. — Numeri singuratici se dau căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Nr. 91.

— Sibiu, Miercuri 17/29 Novembre. —

1882.

Prea stimate dle Red.!

Ceea ce a-ti prevedutu in Nr. 88 alu „Obs.” s'a intemplat. Adeca eri in 21 l. c. s'a tîntu in Sigetul-Marmatiei o adunare, in care s'a cititua anatem'a pe cele noue puncte din Sibiu, si anatem'a s'a primitu si subscrisu de cei adusi cu sil'a la adunare. Tota onoreea se cuvine inse clerului romanu marmatianu, care a statu la culmea missiunei sale neluandu parte la adunare, afara de patru preoti, carii au mersu a protesta si apoi au esit u din sal'a vice-comitelui, fara a subscrive ceva, insultati si batjocoriti de cîtra renegati si magiaroni.

Adunarea s'a conchiamatu sub firm'a, ca se va constituui comitetulu pentru insintuirea unui fondu spre ajutorarea studentilor, pruncilor din scôlele poporale romane, carii invîtia bine; scopulu celor dela potere este inse, ca din acel fondu daca s'ar insintia, se se dea stipendie acelora carii facu si voru face progressulu celu mai mare in limb'a magiaru. Dupa-ce s'a terminatu acesta afacere, indata s'a purcesu la anatemisarea punctelor dela Sibiu.

La adunare au fostu provocati si siliti a luă parte toti judii processuali*) notarii si judii comunali,**) carii s'au si presentatu ca oile ce se ducu la junghiare, au si subscrisu anatem'a, pe care o veti cete in diariile magiare.

Eta cum s'a esplicatu acelu memorialu la audiul deregatorilor comunali, partea cea mai mare boieranasi tierani:

Cinstiti boieri! Domnii dela Sibiu nu vreau a traî in Tiér'a ungurésca; dara domni'a-vóstra voiti? Responsulu: Voimu. — Veniti dara si ve subscriti.

N'au fostu la acea adunare nici 10 insi carii se fia cunoscutu coprinsulu memorialului, dara pentru aceea au subscrisu anatem'a romani, unguri, calvini, calugari si civili, si au decisu ca se o publice in tota lumea, ca marmatienii nu consumtu cu celea din memorialu. Minciuna grosolana! Au speratu domnii ca vomu pune noi cu man'a nostra stémpa de rusine pe fruntile nostre; s'au insielatu amaru; ca-ci nici preotii, nici docentii n'au luat parte la adunare, ci tota adunarea a fostu o sila morală asupra notarilor si primarilor comunali.

Ve rogu dara prea stim. dnule red. se luati notitia despre acestea, si se le publice acestea in lumea mare si celealte diarie romane, ca se vedia cum se facu anatemele magiare sub titlulu ca le facem noi romanii" 22 Novembre 1882.

Ne mai veni o corespondentia in aceea si materia din Maramurasiu, dupa-ce inse dn. corespondente nu s'a subscrisu la ea, de fric'a cuiva, precum se vede, prin urmare si din neincredere cîtra redactiune, una ca aceea ori-cătu se apara de interesanta, nu se publica. Neincredere pentru neincredere. De altumentrea anomitati de acestea sunt in totu casulu fice sterpituri ale despotismului, care se poate alatură prea bine langa celu muscalescu, in cătu celor cari gemu sub elu le este frica a si mai scrie căte ceva la cei mai de aprope consangeni in afaceri strictu familiare. Au nu se confiscara deunadi in comitatulu Solnocu-Dobacea chiaru in scrisori de acelea cu totulu innocent. Si „M. Polgár" et Compania mai are fruntea se ne gălăgesca despre libertatea din Ungaria? Se'i fia cuiva frica a descrie puru si simplu aceea ce se intempla intru o adunare publica, tinuta cu usile deschise, dupa aceea publicata pe lungu, pe largu in căteva diarie magiare! Da, magiare, nu romanesci, ca acelea romanesci sunt blastemate si afurisite de căti prefecti, vice-prefecti, subprefecti, adjuncti, cancelisti, diurnisti, pana si de haiducii comitatelor. Ce rusine pentru toti romanii căti se temu se nu cadia din gratia haiducilor, daca voru citi romanesce!

*) Adeca functionarii dela administratiune, cari unguresc se dieu szolgabiró, la romani in Transilvania pretori si inspectori, in Romani'a subprefecti.

**) Adeca primarii comunelor.

Premiseram acestea reflecțiuni la anonimitatea corespondentului din Marmatia dela 24 Novembre, pentru că se se vedia si din atata, cum este tractata in aceasta tiéra publicitatea romanescă. De aci trecem la protestulu-anathema din Maramurasiu. Acelu protestu formulatu de dn. szolgabiró Juliu Vincze si pusu sub nasulu primarilor si notarilor inmultiti cu unguri si jidovi, ca se'lu subserie pentru 60 mii de romani din acelu comitat, suna dupa „P. Napló" si „M. Polgár" asia:

„Adunarea enuntia si decide, ca noi suntemu petrunsi de acea convictiune, ca romanimea din patri'a acesta se poate sustine si a'si desvoltă nationalitatea si cultur'a numai asia, daca va remanea pe terenul comunu alu constitutiunei magiare. Tocma pentru aceea noi condamnamu (kárhoztatayuk) memorandulu din Sibiu, din cauza federalismului, la care doresce se ajunga cu principiele sale, care ataca ide'a statului magiaru. Mai departe, noi cu privire la uniunea Ungariei cu Transilvani'a nu voim, ca aceea se formedie parete despartitoriu intre Ungari'a si Tranni'a".

„Era in cătu pentru drepturile nationalitathei noastre asecurate prin legi fundamentali (?), pe aceleia Ungari'a le respecta, din cauza că drepturile noastre individuali sunt aperate prin legi comune, care se aplică la magari si romani totu intru o forma; religiunea, limb'a si literatur'a nostra le potem desvolta in libertate, drepturile noastre politice sunt aceleasi, press'a ne este libera, aceleasi drepturi de a ne adună si reuni; nu ne potem plange nici de aplicare in functiuni; nici aceea nu ne poate vădem drepturile si sub nici-unu protestu nu o potem numi magiarisare prin fortia, ca limb'a justitiei si a administratiunei este cea magiara, pentru că noi tînem de legalu si justu, ca se o avemu pe aceea de limba a statului. Asia dara nu avemu cauza de a ne abîne că se nu condamnamu (osendim, blastemam, afurisim) acea lupta si certa fara scopu inceputa prin memorandulu dela Sibiu cu acelu poporu, cu care vietiuim de una miile de ani in comuniune de statu, tocma acum, candu poporale slave ferbu din căte partile, pentru că se'si realizează planurile contra magiarilor si romanilor. Pe temeiul acestora ne cunoșcemu de datoria patriotica a nu ne abate de pe terenul dreptului publicu magiaru, ci a luptă pentru ide'a unitatiei magiare, a devotă căte poterile noastre pentru ide'a statului magiaru si a face totulu, pentru că increderea fratișca dintre magari si romani se se conserve."

„Situatiunea nostra ne comanda, ca se ne unim cu fratii nostrii magari, se fimu patrioti buni si credintosi, pentru că in aceasta patria comună scumpa trebuie se traimu si se morim impreuna."

Acesta este manifestulu, acesta pronuntiamentul dictatua dela Budapest'a, ca se'lu subserie primarii, notarii, boierii opincari si alaturea cu ei altii ne-romani din căteva comune invecinate cu capital'a Sighetu, in numele celor 60 mii romani locuitoru in acelu comitat. 60 mii? Ci că mai deunadi Hunfalvi si căteva diarie magiare sustineau, ca din 220 mii locuitoru ai acelu comitatu numai 25 mii, adeca abia $\frac{1}{100}$ aru fi romani! Saraca statistica ungurésca, trasa si impinsa. Ce bune si ascultatorie sunt cifrele; o nulla mai multu sau mai puçinu nu face nimicu, ca pe cocón'a Europ'a totu nu o dore capulu de fantasile pressei unguresci. Trebuie inse că se ne dora pe noi capulu, se infruntam de aci inainte pasu din pasu căte falsificabile căte intempiam; si fiindu cătă acesta nu se poate face cu succesu de ajunsu numai in press'a romanescă, este absolutu necessariu a recurge si noi la press'a straina, ca se aparamu adeverulu si caus'a nostra, de ne-ar costă mii de florini, ca-ci asia nu mai merge.

(Va urmă.)

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prima publicare căte 7 cr., la a dou'a si a treia căte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurus publicu.

Prenumeratiile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatuile postei statului, addressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriul" in Sibiu.

Ungaria.

Budapest'a, 24 Nov. (Finantile). Dupa-ce comisiunile au terminatu revisiunea proiectului de budgetu multu mai curendu decâtua altadata, preste puçinu se voru incepe desbaterile asupra sumelor de milioane si sute de milioane in camer'a deputatilor. Se crede că la budgetulu proiectat pentru anulu viitoru 1883 nu se va perde atata timpu că in alti ani, din cauza precum se dice, că in fine oratori din opositioni s'aru fi convinsu, că căte strigatele si profetiile loru nu mai folosesc nimicu. Au dreptate cei cari vorbesc asia; cu căte acestea noi cetatienii statului se ne pipaimu si acuma pungile si se reflectam incat la unele cifre principali, de care amu mai citat si in alti ani. Astazi inse vomu merge numai pe 9 ani inapoi, pentru că se nu ne amarim prea tare in sufletele noastre.

In a. 1875 veniturile statului Ungariei se urcasera la 217,200.000 fl., spese inse multu mai susu, prin urmare deficitile se coperiau cu imprumuturi grele; dara totdeauna se dicea: ne trebuie sume mari pentru investițiuni, cali ferate, regulari de riuri si corabieri pe ele, institute de rangu europen s. a. m. Intr'aceea imposibile directe si indirecte fusera votate in sume enorme asia, că pe a. 1882 veniturile statului esira la 299.455,214 fl., era pe 1883 sunt preliminate (prevedute, precalulate) cu 301.542.785 fl. v. a. Si totusi alaturea cu crescerea veniturilor deficitare mari au rezultat in fiacare anu, care s'au coperit cu imprumuturi noue si in parte cu vendari din dominile statului. Dara apoi cu cătu au crescutu detoriile statului, cu atata se inghitu sume mai mari in interesu si in amortisatiuni platite. Unui statu inglodatu in datorii ii merge că si unui negotiatoriu sau economu, pana candu căte veniturile se inghitu in datorii.

O mica tabella de interesu si amortisatiuni platite de către statulu Ungariei la datoriile sale, arunca lumina fiorosa asupra loru.

In anulu	s'au platit u interesu si amort.
1875	71.204,648 fl. v. a.
1876	69.374,146 " "
1877	82.723,036 " "
1878	82.814,845 " "
1879	92.640,581 " "
1880	97.670,701 " "
1881	103.907,077 " "
1882	107.235,538 " "
1883 voru fi .	109.003,366 " "

— Legea scolelor medie (gimnasiali) se pune preste puçinu érasi la ordinea dilei, de nu ne insielamu, acum a patra óra de cătiva ani incóce. In proiectu se mai facura ceva modificari, inse totu numai cu scopu si tendentia de a magiarisă cătu se poate mai iute si mai radicalu. Cîrd'a intinsa prea tare, se rupe.

Comedi'a din Maramurasiu dà lui „P. Napló" din 26 Nov. Nr. 326 ocazie binevenita, ca se'si mai verse odata mania sa contra memorandului, acum inse atacandu si persone, si anume lovindu in referente, fara se voiésca a scî, ca sau acela sau ori-care altulu nu ar fi potutu se publice altu-ceva, decâtua numai idei si postulate desbatute si apoi votate, in conferenti'a celor 153, despre cari érasi aru trebui se scia trufasii baroni dela „P. Napló", ca aceia venisera la conferentiua alesii si trimisi cu mandat in regula, de către colegiele de alegatori romani din dôue tieri. Mai departe se afle publicistii magari, ca pana acum celu mai mare defectu ce se imputa acelu memorandu de către romani, nu este că ar fi disu prea multu, ci că dice prea puçinu si că e preste mesura blandu si moderat. Cine nu crede căta assertinne, n'are decâtua se convóce in fiacare comitatul locuitu de romani pe alegatori de nationalitate romanescă in conferentiua libera si se'i intrebe, nu inse prin vice-

comite, nici prin pretori si nici chiaru prin usurarii din comune. Atunci apoi se vedem, in alu cui nume a esitu acelu memorialu.

Memorandum

către ilustritatea sa d. Dr. Joane Szabó episcopu gr.-cath. alu diecesei Gherlei,

in privint'a convocarei unui sinodu diecesanu mestecatu, pentru vindecarea mai multor rane ale bisericei gr.-cath. tinerioare de provinci'a metropolitana a Albei-Julie si Fagarasiului, si resp. de dieces'a Gherlei.)

(Urmare si fine).

Totu retrograda e generatiunea cea nouă, si in moralitate si si in alte privintie. Séu ce atesta inmultirea concubinatelor, a casatorielor neleguite si a copiilor nascuti din acele? Ce atesta prostitutiiuna, dorere! in presente si in poporul nostru, mai inainte asia de castu, destulu de latita, si că trista cosecinta a acestei-a destulu de numerosii spurii de pre strate? Ce cu totulu altumintre erá acésta inainte de restaurarea metropoliei romane gr.-cath., candu sustá inca in Transilvania si partile ei anecse sinódele si forurile parochiali, si candu acestea exercitá intre alte si dreptulu de a supraveghia moralitatea publica in respectiv'a comuna bisericésca! In 2-3 generatiuni abia obvenia căte unu casu de prostitutiiuna. Se enará că lucru strordinariu si numai din audite, că cutare că feta cadiendu, fu judecata prin sindulu (saborulu) parochiale in faç'a bisericei si condamnata, se nu mai pota amblá in Peru, ci imbrobodita, adeca cu marama pre capu că si femeile maritate.*)

Ce se dicemu apoi despre alte coruptiuni, si despre numerositatea crimelor, mai inainte poporului nostru necunoscute si ne mai audite? Ce despre marele numeru alu depredarilor de paduri, tinerine, vinie si pomarie sedite din betrani? Ce despre alte abateri si prevaricatiuni?!

Dara inse vedem, cum stamu cu intelectualitatea practica si poterea lucrativa in economia, apoi cu sobrietatea generatiunei june, crescute dela introducerea inveniamentului obligatoriu? Cea mai mare parte a acestei este mai nelueratoria, mai nelaboriosa, de cum au fostu parintii sei, dadata spre lucsu si in mare parte spre beutura. E mai seraca generatiunea asta libera, de cum au fostu parintii sei iobagi. Dreptu că prestatiunile statului sunt adi mai mari că mai inainte; déca se voru adauge inse către cele din trecutu tóte robotele cu tóte datiele tinerioare de acelea, apoi decim'a din tóte productele fostilor iobagi, apoi din miei, porcei, stupi s. c. l., asia credemu că le-aru intrece pre celea de acum. O parte insemnata a mosiilor remase ei moscenire dela parintii nemamblati, ba opriti dela scola, ajunse in man'a jidanilor din manile generatiunei obligata la scola. Ce-i dreptu, altu resultatu dela asemeni organisari si inspectionari nici că se poate asteptá.

In amaritiunea sufletelor nostre, infiorati la vederea decadentiei si degenerarei religioso-morali, fisici si materiali a crestinilor tinerioare de provinci'a metropolitana romana gr.-cath. in genere, si in specie a celor tinerioare de dieces'a Gherlei, alesu a generatiunei mai june, in celu de ántai momentu ni se obtrude intrebarea: luá voru preasantile sale prelatii nostri respundietatea inaintea lumiei, inaintea istoriei, inaintea turmei sale cuventatoria si inaintea lui Dumnedieu pentru tóte acestea? Prea santile sale, cari calcandu drepturile bisericei gr.-or., — competenti dupa ss. canone intregei biserice metropolitane si resp. eparchiali, adeca atatu pretilor cu toate si lumenilor, conditionate si

*) Renumitulu Binterim in Denkwürdigkeiten der christ.-cath. Kirche, t. V. part. 3 pag. 55, pune tuturor cugetatorilor intrebarea: óre n'ar fi de dorit, se se reintroduca sinódele de moralitate parochiali franco-germane din evul mediu, cari avea asemenea functionare că sinódele parochiali romane gr.-cath. de inainte de a. 1848, si se se reactivedie, modificate firesce dupa timpu, si pre acolo, pre unde ele pote voru fi incetata? Cátu n'ar folosi si singura publicitatea acestoru judetie contra desfrenului tinerimei, contra negrigirei parintilor facia cu educarea crestinésca a familiei loru, contra betiei, contra prebigirilor si surdatiunilor nocturne, contra atotopotintiei patimilor s. c. l. „Eu asia credu, dice unu inveniatu — in Archiv für Pastoral-Conferenzen, 1813 fasc. II. pag. 118, — că in intréga imperi'a celor vediute nu este ceva mai infriosatu, de cătu ochiulu si limb'a conóménilor nostri judecatori, că representanti ai omenimei. Nici chiaru celu inreutat, ce e in stare se despreiuésca mórtea, nu usioru sufera privirea seriosu admonitoria a celor drepti. Era aici, in sinódele laudate, nu judeca numai unu omu singuru. Preste aceea nici poft'a onórei pâna-i lumea nu se va stinge din pieptulu ómenilor; era dorulu firescu, de a fi respectat de multime si mai cu séma de cei respectati, inca dora mai tare impiedeca erumperea reului decum o potu impiedecă pedpesele dictate de legi.“

garantate cu ocasiunea s. uniri, folosite si asta-di in biserica neunita, — cestiunatele drepturi le apucara in manuri-si, si gubernédia, fara nici o legatura ierarchi'a si fara ascultarea vointiei turmei sale, atatu biserica cătu si scol'a, si despunu in modu absolutisticu despre tóte afacerile bisericesci si scolastice?

Dara ni se obtrude totudeodata si a dôu'a intrebare, că adeca poté se va scusá intelligent'a luména inaintea tronului celui Atotpotinte si inaintea consciintiei sale pentru memorat'a degenerare a fililor, fratilor si nepotilor sei cu aceea, că prelatii sei au trasu la sine drepurile competenti bisericei intregi si au dispusu prea santile sale in modu absolutisticu despre inveniamentu? Din parte ne suntemu convinsi, că acésta lasitate si indolentia a intelligentiei ar meritá se fia si ar fi pe de 100 de ori mai aspru pedepsita, de cătu despotismulu prelatilor; pentru că unde e vorba de fericirea eterna si timpurana a intregei generatiuni venitórie, are datori'a de a pune la o parte tóte respectele si de a pasi la midiulocu pentru castigarea drepturilor ce-i competu,*

spre a poté vindecá reulu si spre a'si poté implini obligamentele si in acésta privintia.

* * *

Ilustrisime Dómne episcópe! Prea santite si prea venerande parinte!

Spre motivarea cererei nostre, ce-Ti vomu addressa mai la vale, amu mai poté infirá o multime de motive si argumente.

Asia: cum că amu aflá incompatibilu cu nemarginit'a bunetate a fiului lui Dumnedieu, — carele si intemeia biserica pre principiulu „iubesce pre deaproapele teu că pre tine insuti,” si carele pentru mantuirea geniului omenescu suferi mórté, că se fia avutu cugetu de a intemeia biserica absolutistica; dara cum că n'a avutu, documentédia alegerea apostolului Matia, a celor siepte diaconi s. c. l. — Amu mai poté mentioná, că asta-di domnesce in lume principiulu constitutionalismului, si că despotismulu abia se mai pote tiné chiaru si in imperiulu celu mai remas in civilisatiune, in Russi'a, care dispune preste milioane de baionete; cum se se pote elu mantine in imperiulu lui Dumnedieu, in sant'a biserica, si inca in biserica catholica de ritulu orientale? — Ne-amu mai poté provocá la potintele farmecu alu institutiunilor, datinelor si drepturilor bisericei orientali de ritulu grecu in intielesulu ss. canóne, care farmecu nu numai sustinu si aduse la inflorire in patri'a nostra acea biserica intre tóte vicistudinile, ci dupa aprópe totala ei apunere dela a. 1701 si 1711 o reinvia din morti, că asta-di se inflorésca mai frumosu si mai tare de cătu ori candu dela intemeiarea ei, si că mane poimane se se sporésca duplu pre ruinele bisericei nostre, de cumva acésta se va tiné si mai incolo incatusiata că pâna acum. Amu poté aduce inainte tenacitatea protoparintilor nostri, cu carea se alipira de acelea institutiuni si drepturi, in cătu cu ocasiunea primirei s. uniri pusera de conditiune „sine qua non“ garantarea acelora; precum si aceea, că dupa mórtea episcopului Joane Giurgiu nepotendu-le mantiné in biserica gr.-cath., fu mai gat'a o parte insemnata a stramosilor a parasi acésta biserica, de cătu a trai fara acele insitutiuni. — Am poté repeti stricatiunile, ce le adusera moralitatiei si catholismului nisuntiele de a nimici acele institutiuni.

*) Aceste drepturi fure desvoltate séu macar aieptate la mai multe locuri in cele precedenti; aici mai adaoem, numai in privint'a dreptului secularilor de a partecapá la alegerea demnitarilor si altorui persone bisericei, din pracea primitiva a bisericei crestine urmatorele: a) in sinacsariu la 1 Jan. cettim, că Atanasius celu mare fu alesu in anulu 328 patriarchu Aleandri cu unanimitatea creditiosilor; b) asemenea despre Floru patriarchu alu Coplei, la a. 783, (25 Febr. in sinacs.); c) la 13 Nov., că s. Joane gura de aur se alese eppu prin votisarea comună a clerului si poporului; (cfr. istoriculu biser. Socrate. cart. 4 cap. 2), si nenumerate de acestea in sinacsariu si vietiele santilor (cfr. 18 Febr., 12 Martiu s. c. l.) Apoi Ciprianu, eppulu Cartaginei in epist. 68 si 67 scrie: „Coram omni synagoga jubet Deus constitui sacerdotem, i. e. instruit et ostendit, ordinationes sacerdotales non nisi sub populi adsentis conscientia fieri opportere, ut plebe praesente vel detegantur malorum criminis, vel bonorum merita praedicentur, et sit ordinatio justa et legitima, quae omnium suffragio et iudicio fuerit examinata.“ Pap'a Leo celu mare scrie: „Nullus invitatis et non petentibus ordinetur, ne plebs invita episcopum non optatum tant contemnat, aut oderit, et sit minus religiosa, quam convenit, cui non licuerit habere quem voluit.“ — Apoi desaprobandu fapt'a eppului Ilariu Arełtense, care ordinase pre unii preste voi'a poporului, dice: „Aspectarentur certa vota civium, testimonia populorum; quaereretur honoratiorum arbitrium, electio clericorum; qui praefuturus est omnibus, ab omnibus eligatur.“ (La Bingham, part. II pag. 98-99.)

Ne-amu poté folosi de o arma fórtă tocita, am poté adeca mentioná spiritulu de proselitismu, ce se incuba in unele parti ale diecesei acestei-a si care, din cau'a calcarei drepturilor bisericei nóstre, cresce necontentu sub cenusia, că odata, — de nu se va preveni reului de timpuriu cu arme conformi dorintelor generali, — se isbucnésca in modu mai multu nereparaveru. Si totu asia amu poté produce inca multe altele.

Tóte aceste nu le facem; ci Te rogamu cu fiiésca reverentia si devotiune, se binevoiesci a ceti deamenuntulu acestu memorandu, a cumpani cu rara-Ti intieleptiune momentele cuprinse in elu, a Te convinge despre ranele ce ne torturédia, a lua in meritata consideratiune dorintele nóstre; apoi spre a afla medicamentele cele mai conducatorie la vindecarea ranelor nóstre si punerea la cale a celor mai ardentii afaceri tinerioare numai de acésta diecesa, se binevoiesci a convocá unu sinodu eparchiale mestecatu, — pâna la organisare — dupa datin'a usitata sub intielépt'a pastorire a ilustratiatei sale prea santite d. Michale Pavelu.

Credemu totuodata de ne mai incunguravera necessitatea organisarea intregei provincie metropolitane gr.-cath. romane. Spre ajungerea acestui scopu Te rogamu totu cu asemenea fiiésca reverentia si devotiune, se nu pregeti a Te adressá către Esclentii-a sa prea santitul domnu metropolitu pentru convocarea unui congressu provinciale constituitoru, apoi ordinariu, punendu-Te in acésta privintia — spre mai marea securitate a ajungerei la scopu — in cointiegere si cu cei-alalti prea santii domni episcopi gr.-cath. romani, tineri de provinci'a metropolitana romana gr.-cath.

Reamandu si suscriendu-ne cu cele mai devoilate semtiamente de reverentia fiiésca.

Datu in dieces'a gr.-cath. a Gherlei provinci'a metropolitana a Albei-Julie si Fagarasiului, lun'a Octobre, anulu Domnnului 1882.

(Urmádia dieci de mii de subscritori.)

Romania.

— Bucuresci, 26/14 Novembre. Desbaterile parlamentare de trei dile căte au decursu in camer'a deputatilor, au fostu din cele mai interesante, dara tocma de aceea totuodata si asia de lungi, incătu fără de „Monitoriulu ofic.“ nici diariile cele mai mari cotidiane nu le potu reproduce pe tóte. Din atatea cestiuni este una din cele mai remarcabile successiunea la tronu, pe care o aduse inainte si o tractă onor. dn. Michailu Cogalnicénu in modulu seu prea bine cunoscutu natiunei. Unu estrasu din acelu discursu interessant reproducemus si noi acilea:

Dnii mei, prin tractatulu de Paris s'a stipulatu că poporatiunile ambelor tieri, Moldov'a si tiér'a Romanésca, au se fia chiamate că se se rostésca in privint'a viitoriei organisari a principatelor. Inainte de a se convoca adunarile ad hoc in Bucuresci si in Jasi, s'a formatu comitete, s'a formatu programulu care a devenit programulu natiunei intregi. Acestu programu e numerá pe vremea aceea cele patru puncte. Betranii isi voru aduce aminte de acésta; cele patru puncte erau scrise pâna si pe cartile de visita: unirea principatelor, gubernu monarchicu, s. c. l.

Cu aceste patru puncte noi moldovenii amu venit in Bucuresci. Aceste patru puncte, cari atunci nu s'a realizatu de cătu in parte, s'a realizatu prin travaliulu a doue generatiuni si fiare din noi trebue se céra astazi că se indeplinesca in totu programulu partidului unionistu.

Amu cerutu, dloru, atunci gubernu monarchicu si amu cerutu principie strainu. Candu amu cerutu gubernu monarchicu, amu intielesu gubernu monarchicu constitutional si liberalu, si candu amu cerutu acésta n'amu intielesu puterea data unui omu pe 5, 6 sau 7 ani, că-ci acésta putere o are si presiedintele unei republike, amu cerutu gubernu monarchicu, amu cerutu dinastie, stabilitate, amu cerutu că copii nostri se nu tréca prin durerile si prin sacrificiile prin cari amu trecutu noi.

Pentru ce amu cerutu principie strainu? Amu cerutu principie strainu numai pentru că se ne desbracamu de dreptulu de a avea principi pamenteni dintre noi? Nu. Amu cerutu principie strainu pentru că se ne aduca o dinastie fórtă puternica, care se ne apere in timpuri de restriste, care se apere tiér'a de luptele aspirantilor la domnie. Voiamu se fia asia de susu, in cătu se nu se mai gasescă in acésta tiéra nici unulu la scar'a domniei. Amu cerutu unu principie strainu, pentru că principie strainu se ne dea o dinastie romana. Asia amu cerutu noi si eu nu intielegu, cari credu, că tiér'a

O B S E R V A T O R I U L U.

acésta se pote avea temperamentulu că se rabde unu siru de principi straini.

Regatulu, s'a disu in acésta camera cu oca-sinea unei interpelari, nu este nimicu, că-ci domnul nostru pote fi si rege si imperatu. Ei bine, dloru, noi nu amu intielesu acésta. Regalitatea insemnédia cu totulu altu ceva de cătu domni'a, insemnédia o fortia, o stabilitate pe care domni'a nu o presinta.

Candu regalitatea sau Regele s'a recunoscetu de Europ'a, credeti dvóstra că acesta a fostu lucru micu? Credeti, că Europ'a privea acesta că unu simplu nume? Nu, a intielesu altu ceva; a intielesu intarirea statului romanu, si erau puteri cari cu durere ne'au recunoscetu si au disu cum că spera că regalitatea va insemná unu gubernu stabilu, sdravenu, respectandu constituutiunea si tóte libertatile, dar care se semene cu celealte regalitati, că-ci regi avemu si in Afric'a, avemu si in Asi'a.

S'a disu in camera, că s'a proclamatu unu rege, dar nu s'a intemeiatu regalitatea si nu numai eu amu dis'o ántaiu, ci multi alti inaintea mea. Atunci amu fostu maltratatu, mi s'a disu că reu amu facutu. Amu aci nisice cuvinte scrisé unde se dice că eu asi fi disu că Regele e numai unu nume. Din contra, eu amu disu că proclamarea domnului că rege presupune o serie de imbunatatiri din cari cea mai de capetenie este hotarirea, asiedierea in faptu că avemu o dinastie. Nu eramu in tiéra, eramu in strainatate, candu onor. d. ministru actualu de externe mi-a adusu unu raportu bine studiatu, forte patrioticu, prin care comunicá tierei că ordinea successiunei s'a statornicitu. Amu citudu acésta relatiune, ea representa in adeveru cerintele tierei, dar se imi permitta d. ministru de externe se ii spunu că s'a prea entuziasmatu de conclusiuni, candu acele conclusiuni nu erau nici-de-cum conchidietore. Camer'a inse a multiamitu atunci.

Dloru, Dumnedieu, natur'a a voitu că se nu avemu din iubitulu nostru Rege unu urmasiu de sange, unu fiu alu seu cum doream, cum ceream toti. Asia fiindu, trebue că noi se stamu nepasatori, si se ne ocupamu de atatea altele, fara se nu ne ocupamu de cheia boltiei? O data are se vina momentulu candu se fia nevoia că se se strige si in monarchia nostra: Le roi est mort, vive le roi, Regele a murit, traiasca Regele!

Eu urezu din anima că Regele nostru actualu se aiba viati'a lui Metusalem; dar Regii sunt si ei muritori, si in starea de lucruri de asta-di, cum eraldulu va putea striga la noi: Regele a murit, traiasca Regele? Unde este Regele nostru viitoru? Se dice că s'a regulatu că unulu din fiil principelui Leopold se fia mostenitorulu tronului nostru. Dar acésta este óre destulu? Lasu la o parte cestiunea de religiune, daca viitorulu nostru Rege va fi catholic, ori protestant, ori ortodoxu; acésta nu este pentru mine o cestiune care se ne preocupe: Regele nostru ne a datu cea mai mare dovada, că unu Rege pote se mérga la alta biserică de cătu a poporului seu, si cu tóte acestea se iubésca pe poporul seu si se sprijine biseric'a lui. Nu este mai puçinu adeveratu inse că aci este o cestiune constitutionala care remane nelamurita. Repetu că pentru mine este destulu că viitorulu Rege se fia crescutu de copili in tiéra, că aici celu puçinu se'si deschida ochii mintiei sale, dar facu intrebarea: bine este că tocmai atunci candu elu va avea trebuintia de unu prestigiu, de o putere mai mare, se'lui lasamu a avea dela inceputu o impossibilitate sau o greutate constitutionala de rezolvatu? Se dicem cu tóte acestea, că acésta greutate va fi inlaturata; remane alta cu multu mai mare. Ne aducem aminte noi cei betrani căta greutate amu avutu pentru că se putem face a fi cunoscuti de Regele nostru; că-ci care pote fi dorint'a cea mai mare a fia-carui omu politicu, de cătu a se face se fia cunoscutu de capulu statului, si se fia cunoscutu dupa meritele sale, dupa lucrările sale, dupa ideile si principiile sale, nu dupa recomandatiunea unora si altora.

Asta-di noi amu ajunsu că se fumu cunoscuti de Regele nostru, bine este că si generatiunea viitoră se tréca prin aceleasi greutati prin cari amu trecutu noi in privint'a acésta? Si credeti dvóstra, că tóte generatiunile sunt capabile se faga sacrificiile ce amu facutu noi, generatiunea acésta? Noi ne amu lapadatu de dreptulu ce aveam de a avea stapànitori din sange romanescu; nu sciu daca altii aru fi facutu, o. Iata ce dicea d. Rosetti: "daca Cuza se purtă bine, amu fi avutu domia din sange romanescu."

Ei dloru; nu e bine că acésta cestiune se o lasamu ne hotarita. Nici odata o natiune care se gandesc la viitorulu ei, nu s'a pututu se remana

indiferenta in faç'a acestei cestiuni a successiunei tronului.

Ve aduceti aminte că Suedia, cändu a vediutu că ultimulu ei Rege nu avea copii, a silutu pe Rege se'si dea unu mostenitoru, pe care se'lui cunóscă tiér'a, si atunci Regele a luat pe unulu din cei mai insemnati generali ai Franciei din timpulu primului imperiu, pe generalulu Bernadotte si l'a facutu mostenitorulu seu.

Socotiti dvóstra, că acésta cestiune a ocupatu numai pe Suedia? In Greci'a, dloru, pe care in ordinulu importantiei politice, credu că o intrecem noii, una din causele caderei lui Othonu a fostu că in elu nu vedea o dinastie. In véculu alu 19 nu se primescu asia lesne de cătu natiuni mostenitorii la tronu, că in vécurile de mai inainte, candu in Ispani'a Ludovicu XIV-lea a pusu pe Burboni si totu a fostu lupta mare.

Romani'a, dloru, prin situatiunea sa geografica, infatisédia greutati mari la deslegarea cestiuniei de mostenire la tronu, mai mari de cătu Ispani'a si alte tieri. Noi suntemu pusi aici intre doui vecini puternici. Ei bine, credeti dvóstre că déca o singura óra tronulu ar remanea vacantu, amu putea alege ori pe cine amu voi? . . . De aceia suntemu datori se staruim că se vedem cu ochii nostri pe mostenitorulu tronului in palatu, se traiasca cu noi, se cunóscă tiér'a, se invetie romanesc, că se fia Rege romanu (aplause.) Camer'a acésta care a proclamatu regalitatea, inainte de a se desparti trebue se staruiasca a se hotari cestiunea successiunei, se nu fia regulata numai pe hærtie, ci si in faptu, adica se faga că principale mostenitoru se fia aici intre noi, alaturea cu tronulu că se invetie a fi Rege aici.

Scimu, că potu fi si consideratiuni de anima cari se fi oprit u acésta pâna acum, fiindu-că si Regii trebue se aiba anima, cum au disu unu mare autoru, dar cu cătu positiunea loru este mai inalta, cu atât si datoriele loru sunt mai mari. In véculu alu XIX Regii nu potu pretinde că poporulu se fia pentru dënsii, nu, ci ei sunt pentru popore (aplause.)

Asia dar dloru, noi, betrani si tineri, avemu o datorie inainte de a ne duce acasa, aceea de a face o addressa la tronu prin care se rugam pe Maiestatea Sa Regele, se ne aduca in tiéra pre Principele mostenitoru alu Regatului Romanu. Si cu atât mai multu avemu acésta nevoie, noi acei cari amu cerutu gubernulu monarchicu, penru că amu auditu la acésta tribuna dicându-se că se prefera o republica cu Rege. Atât si cei de aci nu amu intielesu acea republica cu Rege. Scimu unde a ajunsu Ludovicu alu XVI care pe monedele cu efigia lui punea inscriptiunea republicei. Amu vediutu pe de alta parte republice cu imperatori că presiedinti si scimu ce au devenit. Si candu asta-di vedem ce sórta au republicele in tierile latine, atunci trebue se ceremu că se se intarésca la noi principiulu monarchicu pâna candu republic'a va face turulu Europei. Cestiunea acésta a monarchiei este pentru noi o cestiune de viatia si de mórte, daca nu din punctulu de vedere alu convictiunei, dar din punctulu de vedere alu ratiunei de statu si nici o monarchie cu gubernu monarchicu nu pote se fia fără dinastie (aplause.) Eu, că unulu dintrei cei mai betrani, amu deschisu calea si că unulu care, in anulu acesta, am vediutu mórtea de aprópe, am voitu că mai inainte de a muri se 'mi facu datori'a si se dicu aceste cuvinte ca o necessitate pentru tiér'a mea. Daca voimur se avemu o stabilitate in acésta tiéra, nu trebue se ne gândim numai la sprinjul unui singuru omu, fia elu chiaru Carolu de Hohenzollern, ci trebue se stabilim teramulu legalu pentru casulu unei vacante, unei successiuni la tronu (aplause.)

Biseric'a romana si patriarchulu din Constantinopole.

Scimu că dnulu M. Cogalniceanu a adressatu ministrului presiedinte Bratianu in siedint'a dela 30 Octobre st. v. a Camerei o interpelare in privint'a pretentiunilor de egemonia asupra bisericsei romane, ridicate de patriarchulu dela Constantinopole. Lasamu se urmedie aici in intregul seu acésta interpelare si respunsulu ministrului presiedinte:*)

Dn. M. Cogalniceanu: Dniloru, biseric'a nostra „ab antiquo“ era independenta; inse era fras'a acésta in tóte hotaririle, atât in cele bisericesci, cătu si in cele politicesci: „pastrandu-se unitatea dogmelor cu biseric'a cea mare din Constantinopole“, si mai dicea acésta: că dupa-ce corporile legiuitoré alegeau pe mitropoliti si episcopi,

se cerea invoiea si a patriarchului dela Constantinopole. Acésta frasa a datu locu la diferite interpretari si la aspiratiuni de egemonia.

De exemplu, ve aduceti aminte cei mai betrani de vestit'a scrisore a patriarchului ecumenic in timpulu principelui Cuza, si de respunsulu demnu, romanescu datu de acestu domnitoru, care a pusu la locul seu pentru multa vreme pe acestu patriarchu, daca'mi este permisu se dicu acestu cuventu puçinu reverentiosu pentru persón'a sa.

Odata cu declararea independentiei nóstre, dela sine devine si biseric'a nostra independenta, inca mai independenta decât mai inainte, si acésta s'a intemplatu si cu biseric'a serba, si cu biseric'a muntenegréna si mai inainte si cu biseric'a gréca. In vreme ce patriarchulu recunósce independent'a absoluta a bisericiei serbe, independent'a absoluta a bisericiei muntenegrene, patriarchulu se socotesce in dreptu se addressedie o scrisore plina de mustrari mitropolitului primatu alu Romaniei intindiendu'si pretentiunile pâna a ne oprí pe noi de a ne face santulu miru trebutoriu pentru botezarea copiilor nostrii in religiunea crestina. Scrisórea aceea este de notorietate publica si cuventulu, facutu de I. P. S. S. mitropolitulu primatu la deschiderea sinodului a luat publicitate si este cunoscutu de tóta lumea. Patriarchulu de Constantinopole in principiu nu se arata impotrivitoru de a recunósce independent'a bisericiei nóstre, dara pretinde, că formele nu s'au facutu cum s'au facutu de gubernale serbu, grecu si muntenegrénu, asia am luat eu cunoscintia.

Ei bine, eu socotescu, că precum mai inainte, in tóte afacerile bisericiei nóstre, corporile legiuitoré si cu gubernulu, suveranitatea nationala, au avutu dreptulu si datori'a de a se amestecă, de a dice cuventulu loru; socotescu că si acésta afacere trebue se fia hotarita intr'unu modu definitiv absolutu si legalu, prin o lege; că-ci dn. ministru scie forte bine, că chiaru sinodulu daca ar dice cuventulu seu, precum a si disu de mai multe ori, inca acelu cuventulu alu seu, că se aiba caracterulu legislativu, trebue se vie la Camere. Nu potem noi se lasamu, că acésta cestiune se se sfersiesca numai intre sinodulu nostru si patriarchia. Sinodulu nostru este compusu din archierei cari, ori cum au o diferența cătra acelu scaunu, care representa o biserică antica; dara noi, ómeni mai de lume, ómeni mai ai seclului, potem se vorbim intr'unu chipu mai liberalu, mai independentu, si de aceea imi permitu a interpelá pe dn. ministru daca nu socotesc, cum-că ministrulu competente se vina cu unu proiectu de lege, unde corporile legiuitoré se hotarésca in modu definitiv rumperea definitiva, a bisericiei nóstre de cătra obedient'a apparenta sau imaginara a scaunului ecumenic din Constantinopole.

Dloru, nu trebue se ne facem ilusiuni, legaturile, pe cari le avemu in biseric'a ecumenica genédia forte multu imbunetatirile ce trebue se facem nu in privint'a dogmelor, dara in privint'a disciplinei si a progresului bisericiei nóstre; si daca nu voru interveni poterile constituite spre a reformá abusurile, cari s'au strecurat in disciplina, in practica si in deprinderi, mai alesu ale unei parti a clerului nostru, se voru gasi pote altii in altu locu, cari voru cere acele reforme si cari pote voru midiuloci pe o cale care nu va conveni la multi.

Eu spunu, cum-că noi trebue se rumpem le-gaturile nóstre cu obedient'a patriarchala ce ni se cere din Constantinopole, pentru că de acolo nu ne mai vine lumina, si nu se pote se ne mai vina de acolo decât impedecari la introducerea reformelor, de cari avemu nevoia in biseric'a nostra.

Dn. presiedente alu consilului. Dloru, eu credu, că este bine se lasamu se vorbescă ántaiu sinodulu; si se fia incredintiatu o. d. Cogalniceanu, si credu că este incredintiatu că clerulu nostru este in privint'a drepturilor nóstre, cum a fostu totudeauna, forte nationala si la inaltimdea missiunei sale (aplause). Eu credu cumcă mai multa auctoritate va avea chiaru faptulu Camerei, candu mai ántaiu se voru fi pronuntiatu capii bisericiei. Cătu pentru independentia, dniloru, noi avemu independent'a; si onor. dn. Cogalniceanu, credu că nu a voitu se dicta decât că se o regulamu; că-ci independent'a absoluta o avemu. Daca sunt óre-cari pretentiuni, acésta este altu-ceva; amu vediutu suverani, cari de secoli intregi perdusera nisice tieri departate, si cu tóte acestea continuau a se intitulá suveranii aceloru tieri. Noi mantinemu principiulu unitatiei dogmelor, dara incolo suntemu independenti; si daca nu s'a facutu pentru biseric'a nostra ceea ce trebuiá se se faga, pentru că se'i dàmu tóte midiucole, că se progressedie si ea impreuna cu celealte institutiuni nationale, caus'a este că impregiarile nu ne-au iertat se o facem.

*) Epistol'a patriarchului Joachimu a se vedé si in „Obs.“ Nr. 90. a. c.

Invitare de prenumeratiune la „Foi'a scolastica“,
ce va aparé in Blasiu dela 1 Januariu 1883.

Lips'a unei „Foi'e scolastice“, amesuratu indigen-tielor timpului present este adêncu simtita in intrégia provinci'a metropolitana; spre suplinirea acestei lipse, unu consorit de barbati din corpulu didacticu din locu's a resolvit a luá asupra'si edarea unei atari foie sub auspiciole Preavener. Consistoriu metropolitanu, scopulu careia va fi inaintarea culturale a poporului romanu in genere, si a scóleloru poporale in specia; deschidiendu-se totodata prin acésta corpului didacticu din intrégia provincia metropolitana campu si ocasiune bine venita spre a'si comunicá cunoscintiele sale intr'unu cercu cătu se pote mai estinsu.

Foi'a acésta va coprindre urmatóriile:

1. Cestium generali scolastice si culturali.

Studie asupra starei scóleloru nóstre; studie comparative asupra scóleloru si mijlocelor de invetiamentu din alte tieri.

Recensiunea, discusiunea si comentarea legilor, ori ordinatiunilor referitorie la scóle.

Misamentul mai insemnat din sfer'a invetiamentului atâtu din patria, cătu si din strainatate.

2. Studie generali pedagogico-didactice si metodice
cu deosebita atentiune la scólele poporali, supeditandu invetiatorilor materii noué de meditatu, si revocandu in memoria cele invetiate.

Mai departe, prelectiuni practice de modelu, cari se servésca de indreptariu la propunerea obiectelor de invetiamentu.

3. Limba romana si stilistica.

Apretiarea si recensiunea sistemelor de ortografia, une-ori si regule ortografice speciali, etimologia si sintactica.

Studie din istori'a literaturae romane. Biografi de ale scriitorilor; apretiarea activitatiei loru literarie, si resumate din operele loru cu notitie esplicatòrie. Bucati mai alese din scriitorii romani si traductiuni din partile mai pretiose ale literaturae classice vechi si noué. Poesii si tractate de stilu.

4. Istoria si geografia.

Fapte mai insemnate din istori'a patriei, cu deosebita atentiune la parti de acelea, cari sunt inca sub certa istorici; ori si de acelea, cari arata marirea stramosiesca.

Intemplari mai insemnate din istori'a universale, ce au avut influentia regeneratoriu asupra omenimeei, precum: migratiuni, colonisari, descoperiri, inventiuni, revolutiuni s. a. si in specia evenimente, ce stau in vreun raportu óre-care cu istori'a nóstra nationala.

Studie etnografice asupra popóralor din patria si din tieriile vecine; precum si asupra altoru popóra cu preferintă latine.

Geografi'a patriei; descrierea locurilor si tinuturilor mai insemnate din patria si joru.

Descrieri de caletori'i in patria si in afara.

Archeologi'a classica, in cătu ilustra datinele poporului si esplicarea monumentelor vechi din patria.

5. Sciintele naturale.

Articlii de interesu comunu, din tóte trei regne. Cunoscerea termului din patria, din punctu-de vedere economicu, alu esplotarei de mine, balneologicu si altele.

Plantele cu deosebire economice, oficinali si flori; apoi animalele, modulu aplicatiunei loru si ale productelor loru in arta si industria.

Modulu de cultivare ale plantelor, animalelor si diversele loru morburi.

Studie geologice referitorie la patri'a nóstra.

Din fisica meteorologi'a, că unu ramu alu fisicei ce atinge in lini'a prima poporulu nostru, carele e cu preferintă agricultoru.

Punerea si tñnerea pe cătu se pote in currentu cu variele aplicatiuni ale fisicei, atâtu in vieti'a practica, cătu si in industria si comerciu.

Desvoltarea si esplicarea mai pe largu a inventiunilor cu influentia reformatòria asupra starei nóstre sociale.

Chemic'a alimentelor. Diversele aplicatiuni ale chemieei, cu deosebire acelea, ce potu concurge la ridicarea bunastarei poporului romanu, la inflorirea industriei poporali si la alungarea superstitionilor.

6. Economia rurala.

Pomolog'a, cu deosebita atentiune la scóla de pomaritu.

Economia rurala in genere, si in specia diversele mudiulóce, prin cari s'ar poté ridicá cultur'a vitelor si industri'a de casa, spre a dá poporului mudiulóce noué de castigui.

7. Economia nationale si statistica.

Studie asupra averei, ce compune si dela care aterna bunastarea poporului romanu; indicarea resurseloru si alu modului de manipulare mai corespunditoriu pentru unu aventu dorit.

Studie comparative de economia nationale ale altoru popóra.

Capitalu, lucru, consumu, circulatiune s. a.

Tóte acestea tñnute la unu niveau in cătu se interessedie majoritatea publicului cetitoriu, éra nu numai pe specialisti. Cu tóte acestea, din candu in candu nu se voru eschide nici tractatele de specialitate basate pe studie originali.

8. Corespondentie.

Lucruri referitorie la scólele nóstre romane, la miscamentele culturale, adunari, reunioni s. a.

9. Recensiuni si critice.

10. Sciri diverse, mai alesu scolastice si altele culturale.

11. Bibliografia.

12. Concuse la statiuni docentali si alte ordinatiuni ale Ordinarietelor referitorie la scóle.

13. Post'a redactiunei coprindre respunsuri la intrebari de interesu generale.

Fiindu la noi „Foi'a scolastica“ de presente unica

OBSERVATORIULU.

in specia acésta, dela imbracostarea caldúroasa a publicului si dela conlucrarea energica a corpului didacticu va depinde augmentarea si prosperarea ei pentru anii urmatori.

Foi'a va esí de döue ori pe luna, anume in 10 si 25 a fiacarei luni, in marime de 1 cõla in formatu octavu.

Banii de prenumeratiune si corespondentiele sunt de a se trimite la redactiune in Blasiu. Pretiul pe unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 15 Nov. st. n. 1882.

Pentru consortiu:

Dr. Ioanu Ratiu,
presied. consortiului.

Ioanu Germanu,
prof. gimnas.
redactoru respundiet.

Sciri diverse.

+ Dela una din familiile nóstre fruntasie ne veni acestu necrologu despre o perdere din cele mai nereparabili.

Subsemnatii cu ânima plina de durere anuncia tuturoru consangeniloru, amiciloru si cunoscutiloru, că multu iubitul loru consórte, parinte si frate fericitiu

Joane Pinciu,

jude regescu, la tribunalulu din Elisabetopole a reposatu, dupa ce fu impartasit u cu santele taine, asta-di la 2 óre dupa amédi in Domnulu in etate de 58 ani.

Remasitiele pamentesci s'au astrucat u in momentu cu ceremoniele ritului greco-oriental in 26 Novembre stilulu gregorianu dupa amédi la 2 óre in Micasa s'a.

Fai tierina usiora si amintirea vecinica.

Elisabetopole in 23 Novembre 1882 st. n.

Ana Pinciu, consórta. Joane Pinciu, Valeriu Pinciu, Emiliu Pinciu, Aurelia Pinciu, Maria Pinciu, Ana Pinciu casatorita Vasile Danu, fii. Alemanu Pinciu, Sierbu Pinciu, fratii.

— (Unu invetiatoriu romanu asasnatu si apelu pentru ajutoriulu familiei orfane de 9 membrii). Dupa fatal'a si ingrozitoare móre intemplata prin uciderea bravului invetiatoru gr. cath. romanu din Carei, Nicolau Kerezsi, a remasu orfana o familia misera de noué membre.

Unu omu perversu, desbracatu de tóte simtiurile omenesci, anume Franciscu Erdey, frate de tata alu societă numitului invetiatoriu, adeca unchiu alu ei, a stinsu in 15 Sept. a. c. cu mana ucigatória vieti'a acestuia, care era unu modellu intre invetiatori, a aruncat cu mana de Cainu in celu mai adencu doliu pe insasi nepóta-sa, a lipsit u de tata nutritoriu pe optu minoreni nepoti ai sei.

Veduv'a cu 8 orfani merunti, intre cari celu mai mare abia trecutu de 12 ani, incarcata si cu detorii considerabili, contrase mai de inainte, intre diverse lipse si neajunsuri prin sociulu seu, a remasu fara sprijinu, fara pâne si fara adaptostu, avisata deocamdata numai la generositatea si filantropia animelor compatimitorie, pâna candu adeca conformu legei din vigore, la 1/2, de anu dela mórtea sociului seu i se va pune in currentu modestulu subsidiu de statu din fondulu de pensiune alu invetiatorilor.

In opidulu Carei, ânimele compatimitorie conduse numai de simtiulu filantropie, fara destingere de nationalitate si confessiune, au emulatu intru a succurge, cu ajutoriu filantropicu acestei familii lovita asia amaru de sôrte.

Appelediu deci si eu subscrisulu pentru ajutoriu in numele memoratiloru orfani merunti, cari plangu dupa pâne si imbracaminte, adressandu-me către ânimele de filantropi si buni crestini ale fratiloru preoti, ale dloru invetiatori, colegi ai ucisului, ale dloru intelligenti si ale poporului romanu.

Ofertele marinimoze rogu a le adressá la subscrisul in opidulu Carei (Nagy Károly).

Cuistarea despre ofertele incurse se va face pe calea publicitatiei (in diarie).

Carei, Novembre 1882.

Georgiu Marchisiu,
protop. de Carei.

— (Invitare). P. t. membri ai „Reuniunei romane de cantari“ sunt invitati la concertulu, ce reuniunea va arangiá Domineca in 3 Decembre st. n. 1882 in sal'a dela „Musik-Verein“, Pamentulu micu Nr. 1, cu urmatorulu programu:

1. Presimtiu de primavara:

a) P. presimtiu de primavara.

b) „Vioric'a.“

c) „Serbarea primavarei“; pentru choru mixtu de F. Mendelssohn.

2. Döue cantece pentru soprano, de F. Schubert:

a) „Angera de pace.“

b) „Morariulu si isvorulu“.

3. Solo de basu si choru de barbati din opera Norma de C. Bellini.

4. Döue cantece romanesci:

a) „Sermana frundia“.

b) „Remai sanetosa“, pentru choru mixtu, de G. Dima.

5. Döue duette pentru soprano de F. Mendelssohn:

a) „Traiulu in lanu.“

b) „Margaritarelulu si floricelele.“

6. a) „Angerii intrarea vediendu“, choru mixtu de G. Dima.

b) „Ave verum“, choru mixtu de W. Mozart.

7. Cantece de jertfa, pentru basu, de L. v. Beethoven.

8. Bucurii nevinovate, choru de barbati, de C. Spohn.

Incepulturul la 7 óre. — Biletele se voru estradá Sambata in 2 si Domineca in 3 Decembre st. n. a. c. dela órele 4—5 d. a. in cancelari'a „Asociatiunei transilvane“, strad'a Cisnadie Nr. 7. P. t. membrii sunt rogati a'si luá biletele necessarie, căci fara bilete intrarea nu e permisa, éra la cassa bilete nu se voru eliberá.

Sibiuu, in 28 Nov. n. 1882.

Comitetulu.

ad Nr. 450/1882.

(128) 1—3

CONCURSU.

In conformitate cu hotarirea comitetului subsemnatu, se escrie de nou concursu pentru unu stipendiu à 100 fl. pe anu, menit u pentru elevu, ce urmădia cursulu regulat u vreo scóla preparandia (pedagogica).

Personele ce dorescu a folosi acestu stipendiu se substérna cererile loru la subscrisulu comitetu alu asociatiunei in Sibiuu celu multu pâna la 31 Decembre st. n. a. c. Cereri intrate mai tardi nu se voru luá in considerare.

Cererile au se fia insoçite de urmatóre documente:

1. Carte de botezu, in originalu sau in copia.

2. Atestatu scolasticu, care se dovedescu calificatiunea receruta pentru a poté fi primita intr'unu institutu pedagogicu, atestatu de pe semestrul alu 2-lea alu anului scol. precedentu si atestatu de frecuentare de pe anulu currentu, dela directiunea institutului, in originalu sau in copia.

Spre dovedirea celor amintite in fruntea punctului 2 se se acluda la suplica program'a institutului sau adeverirea directorului despre calificatiunea ce se cere pentru primire.

2. Atestatu de saracia, sau de starea orfana, daca concurrent'a este orfana, datu dela primari'a comunie, subscrisu de parochulu locului si vidimatu de oficiulu politicu respectivu (preitura).

4. Declariunea hotarita, că concurrent'a nu mai capeta din altu locu vreunu stipendiu.

5. Se se arete că aspirant'a este deprinsa in lucruri de mana necessarie de a se invetiá in scólele de fetitie.

Concuse intrate dela persoane, ce nu apartinu teritoriului asupra caruia se estinde activitatea asociatiunei transilvane nu se voru luá in considerare.

Din siedint'a comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, tinuta la Sibiuu in 11 Novembre n. 1882.

Jacobu Bologa,

Dr. D. P. Barcianu,

v.-pres.

ad Nr. 455/1882.

(129) 1—3